

บทที่ 5

ศักยภาพและตัวชี้วัดการพัฒนาผู้นำ กลุ่มและเครือข่าย

บทนี้จะกล่าวถึงผลการศึกษาศักยภาพ ผู้นำ การบริหารกลุ่มและเครือข่าย ในสภาพการณ์ที่เป็นอยู่และตัวชี้วัดในการพัฒนาผู้นำ การบริหารกลุ่มและเครือข่าย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ศักยภาพผู้นำ การบริหารกลุ่ม และเครือข่าย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพผู้นำ การบริหารกลุ่ม และเครือข่ายในสภาพการณ์ที่เป็นอยู่เป็นรายพื้นที่ที่ศึกษา โดยจำแนกประเด็นที่กล่าวถึงออกเป็น ประเภทของกลุ่มที่มีในชุมชน กลุ่มแต่ละกลุ่มมีสถานการณ์เป็นเช่นไร ทำกิจกรรมอะไรบ้าง มีการบริหารจัดการกลุ่มในประเด็นใด แต่ละกลุ่มมีความเข้มแข็งในระดับใด โดยจะได้กล่าวรายละเอียดในแต่ละพื้นที่ ดังนี้

1.1 บ้านวังยาว ตำบลเที่ยงแท้ อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท

จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านวังยาว มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมซึ่งเป็นกลุ่มที่มีโครงสร้างของคณะกรรมการดำเนินงานชัดเจนอยู่ 2 กลุ่ม ได้แก่

1.1.1 กลุ่มโรงสีข้าวชุมชน

สถานการณ์กลุ่ม กลุ่มโรงสีข้าวชุมชน ตำบลเที่ยงแท้ ตั้งอยู่ที่หมู่ 9 บ้านวังยาว ตำบลเที่ยงแท้ อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท ตั้งขึ้นเมื่อปีพ.ศ.2544 โดยรวมตัวจากกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน สมาชิก 25 คน เมื่อเปิดดำเนินการได้ 2 ปี มีสมาชิก 36 คน ต่อมาภายหลังมีการร่วมกับกลุ่มโรงเรียนเกษตรกรทำให้มีสมาชิกเพิ่มเป็น 48 คนในเวลาต่อมา ปัจจุบันมีสมาชิก 127 คนโดยมีกิจกรรม ดังนี้ 1) บริการสีข้าวให้คนในชุมชน¹ 2) ผลิตขมมัจฉิน² ตามจำนวนที่สั่งมีมากช่วงงานบวช 3) ขายรำปลายข้าว 4) ขายข้าวบรรจุถุงมี ข้าวหอมมะลิ หอมชัยนาท ข้าวแดง และข้าวที่ได้จากสมาชิกในชุมชนนำมาสี 5) รับซื้อ - ขาย เมล็ดพันธุ์ข้าว³ 6) ทำโรงเรียนเกษตรกร

การจัดตั้งโรงสีข้าวครบวงจรของกลุ่ม เริ่มจากแนวคิดที่ต้องการบริการสีข้าวให้กับคนในชุมชน เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับคนในชุมชน เนื่องจากโรงสีเอกชนอยู่ไกลชุมชน และเมื่อจัดตั้งโรงสีครบวงจรในชุมชนแล้ว พบว่า คนในชุมชนมีความพอใจ เนื่องจากได้บริโภคข้าวของตนเอง ซึ่งมั่นใจเรื่องความปลอดภัยจากสารพิษ และกลุ่มยังได้รับซื้อข้าวเปลือกจากภายในชุมชน และต่างถิ่น เพื่อ

¹ ปี 2546-2547 สามารถให้บริการสีข้าวได้ประมาณ 10 เกรียน

² ปี 2546 สามารถผลิตได้ประมาณ 50 งานๆ ละประมาณ 100 กิโลกรัม เท่ากับน้ำหนัก 5 ตัน

³ ปี 2546-2547 ซื้อขายเมล็ดพันธุ์ข้าว 17 เกรียน เป็นพันธุ์ปทุมธานี ร้อยละ 80 ข้าวที่เหลือเป็นพันธุ์สุพรรณ และพันธุ์ชัยนาท

นำมาตีเป็นข้าวสารบรรจุถุงขายให้กับคนทั่วไป การสีข้าวแต่ละครั้งจะได้ข้าวสาร ำข้าว ปลายข้าว ซึ่งนำมาขายให้กับคนในชุมชนได้ สำหรับแกลบคนในชุมชนก็นำไปใช้ประโยชน์ด้านต่างๆ เช่น เป็นเชื้อเพลิง

ทั้งนี้กลุ่มได้ทำการตั้งโรงเรียนเกษตรกรด้านข้าว และมีการผลิตพันธุ์ข้าว เพื่อขายในกลุ่ม และชุมชนด้วย รวมถึงเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ของคนทั่วไป ที่เข้ามาศึกษาดูงานอยู่เสมอ สำหรับด้านบริหารจัดการกลุ่มมีการประชุม อบรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ทำให้สมาชิกมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ร่วมกัน และยังมีการประชุมร่วมกันทุกเดือน เพื่อชี้แจงความเคลื่อนไหวของกลุ่ม

โครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่ม มีคณะกรรมการ 13 คน โดยคัดเลือกจากสมาชิกหลายหมู่บ้าน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เจริญฤติก กรรมการ มีหน้าที่ดูแลการดำเนินงาน จัดทำบัญชีประจำวัน (คนงานจะลงบัญชีเล่ม(หัว)เล็กก่อน เมื่อถึงตอนเย็นผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำบัญชีจะนำไปลงบัญชีเล่ม(หัว)ใหญ่) ผู้ตรวจสอบ และสมาชิก มีหน้าที่ สีข้าว⁴ โดยได้รับค่าตอบแทนเกวียนละ 200 บาท (ถ้ามีข้าวน้อยจะใช้แรงงานเพียง 1 คน แต่ถ้าข้าวมากจะใช้แรงงานถึง 6 คน) มีการประชุมกลุ่มพร้อมวันประชุมหมู่บ้านทุกวันที่ 10 ของแต่ละเดือน

รายชื่อคณะกรรมการโรงสีข้าว มีดังต่อไปนี้

นายแพทย์	บุญสาตี	ประธาน	นางสอิ่ง	แก้วท้วม	กรรมการ
นายจำรัส	แสงรังสี	รองประธาน	นางอารีย์	กล่อมศรี	กรรมการ
นางจำเรียง	สุกใส	เจริญฤติก	นางสุทิน	เสาคหา	กรรมการ
นายสมหมาย	รักษานูรี	เลขานุการ	นางสุทิน	บุญชื่น	กรรมการ
นางสมหมาย	แพ่งนคร	กรรมการ	นายพิพัฒน์	บุญเสริม	กรรมการ
กรรมการตรวจสอบ					
นายขวัญชัย	กอนผึ้ง	อบต.	นายประยูร	บุญสาตี	อบต.
นายสมหมาย	กุฎเพชร	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน			

สำหรับบทบาทของสมาชิก พบว่า สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุม ทั้งการประชุมประจำเดือนทุกวันที่ 10 ของทุกเดือน และการประชุมใหญ่ประจำปี ด้านเครือข่ายการเรียนรู้ มีชาวบ้าน นักศึกษาเข้ามาดูงาน ประมาณ 6-7 คณะ/เดือน ในส่วนของสมาชิกได้มีโอกาสไปดูงานก่อตั้งโรงสีที่หมู่ 12 บ้านคงคอน อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

1.1.2.กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน

สถานการณ์กลุ่ม กลุ่มมีสมาชิกในกลุ่ม 49 คน ทรัพย์สินของกลุ่ม 226,263 บาท เงินทุนหมุนเวียนของกลุ่ม 226,263 บาท แหล่งเงินทุนมี 2 แหล่ง คือ จากการระดมหุ้นและการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการเกษตร 60,000 บาท

⁴ กลุ่มจะให้เงินผู้ที่นำข้าวมาสีที่โรงสีชุมชนถึงละ 1 บาท เพื่อเป็นค่าน้ำมันรถ

กิจกรรมที่กลุ่มดำเนินการ ได้แก่ ผลิตเมล็ดพันธุ์แล้วขาย โรงเรียนเกษตรกร ขายเมล็ดพันธุ์ โดยคนที่เป็สมาชิกกลุ่มจะขายเป็นเงินเชื่อให้กับสมาชิก กิจกรรมการปันผลประโยชน์ให้สมาชิก มีการปันใน 3 รูปแบบ คือปันผลตามหุ้น สมาชิกได้รับประโยชน์โดยซื้อเมล็ดพันธุ์เชื่อและซื้อในราคาถูก และมีสวัสดิการครอบครัว ถ้าคนในครอบครัวสมาชิกเสียชีวิตจะได้รับเงินสวัสดิการคนละ 500 บาท/คน นอกจากนี้สมาชิกสามารถซื้อหุ้น 100 บาท/หุ้น ไม่เกินคนละ 5 หุ้น

ภาพที่ 5.1 การเก็บข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มย่อยที่บ้านวังยาว ตำบลเที่ยงแท้

จากการศึกษาพบว่า การบริหารงานกลุ่มและเครือข่าย กลุ่มโรงสีข้าวชุมชน และกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน มีการบริหารกลุ่มและเครือข่ายในประเด็นต่างๆตามตารางที่ 5.1 ดังนี้

ตารางที่ 5.1 การบริหารงานกลุ่มและเครือข่าย กลุ่มโรงสีข้าวชุมชน และกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน

ประเด็น	กลุ่มโรงสีข้าวชุมชน		กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน	
	ไม่ได้ดำเนินการ	ดำเนินการ	ไม่ได้ดำเนินการ	ดำเนินการ
1. การจัดการ				
1.1 การกำหนดโครงสร้างของกลุ่ม		*		*
1.2 การเลือกคณะกรรมการดำเนินการ		*		*
1.3 การกำหนดบทบาทหน้าที่ในกลุ่ม		*		*

ประเด็น	กลุ่มโรงสีข้าวชุมชน		กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน	
	ไม่ได้ดำเนินการ	ดำเนินการ	ไม่ได้ดำเนินการ	ดำเนินการ
1.4 การกำหนดคุณสมบัติของสมาชิก	*			*
2. การจัดการเกี่ยวกับสมาชิก				
2.1 การคัดเลือกสมาชิก		*		*
2.2 การจัดสมาชิกร่วมกิจกรรมตามความสามารถและประสบการณ์		*		*
2.3 การพัฒนาสมาชิกกลุ่ม		*		*
2.4 การให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม		*	*	
3. การวางแผน				
3.1 การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน		*		*
3.2 การวางแผนสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์		*		*
3.3 การกำหนดแผนการดำเนินงาน	*		*	
4. การอำนวยความสะดวก				
4.1 การกำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานตามแผน		*		*
4.2 การมอบอำนาจหน้าที่ในการทำงาน		*		*
4.3 การให้คำปรึกษาแก่สมาชิก		*		*
4.4 การประสานงานและแก้ไขปัญหาในการดำเนินงาน		*		*
5. การประเมินผลองค์กร				
5.1 การดูแลและติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน	*		*	
5.2 การประเมินผลความสำเร็จของกลุ่ม	*		*	
5.3 การกำหนดผู้รับผิดชอบในการประเมินผล	*		*	
5.4 การเก็บข้อมูลผลการดำเนินงาน	*		*	
6. เครือข่าย				
6.1 การเชื่อมโยงเครือข่ายกับกลุ่มในชุมชน		*		*
6.2 การเชื่อมโยงเครือข่ายกับกลุ่มนอกชุมชน		*	*	
6.3 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้		*	*	

ความเข้มแข็งของกลุ่ม จากการสนทนากลุ่ม พบว่ากลุ่มโรงสีข้าวชุมชน และกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน มีระดับความเข้มแข็งของกลุ่มในประเด็นต่างๆตามตารางที่ 5.2 ดังนี้

ตารางที่ 5.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้มแข็งของกลุ่มโรงสีข้าวชุมชน และกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น	
	กลุ่มโรงสีข้าวชุมชน	กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน
1. ด้านเกี่ยวกับผู้นำ	มาก	มาก
1.1 มีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	มาก	มาก
1.2 มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ	มาก	มาก
1.3 แสดงบทบาทได้อย่างเหมาะสม	มาก	มาก
1.4 กระจายอำนาจในการตัดสินใจ	ปานกลาง	ปานกลาง
1.5 สามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิก	มาก	มาก
1.6 สามารถปรับวิธีการทำงานของกลุ่มให้สอดคล้องกับสถานการณ์	มาก	มาก
2. ด้านเกี่ยวกับสมาชิก	ปานกลาง	ปานกลาง
2.1 มีความรู้ความสามารถในการทำงานกลุ่ม	ปานกลาง	ปานกลาง
2.2 อุทิศตนให้กับงานและกิจกรรมของกลุ่ม	ปานกลาง	ปานกลาง
2.3 มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม	ปานกลาง	ปานกลาง
2.4 มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากกลุ่ม	ปานกลาง	ปานกลาง
2.5 มีส่วนร่วมในการประเมินผลกลุ่ม	น้อย	น้อย
3. ด้านเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย/วัตถุประสงค์ของกลุ่ม	ปานกลาง	ปานกลาง
3.1 กำหนดจุดมุ่งหมายของกลุ่มตามความต้องการสมาชิก	ปานกลาง	ปานกลาง
3.2 ความสอดคล้องของเป้าหมายสมาชิกกับเป้าหมายกลุ่ม	ปานกลาง	ปานกลาง
3.3 จุดมุ่งหมายของกลุ่มเป็นที่ทราบและเข้าใจของสมาชิก	ปานกลาง	ปานกลาง
3.4 ความสำเร็จตามเป้าหมายของกลุ่มตอบสนองความต้องการของสมาชิก	ปานกลาง	ปานกลาง
4. ด้านเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่ม	ปานกลาง	ปานกลาง
4.1 สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบของกลุ่ม	มาก	มาก
4.2 สมาชิกทราบ/เข้าใจและบอกกฎระเบียบของกลุ่มได้อย่างถูกต้อง	มาก	มาก
4.3 กลุ่มมีการกำหนดบทบาทหน้าที่กันอย่างชัดเจน	มาก	มาก

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น	
	กลุ่มโรงสีข้าวชุมชน	กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน
4.4 สมาชิกมีการสื่อสารกันทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ	ปานกลาง	ปานกลาง
4.5 สมาชิกและผู้นำมีการสื่อสารแบบสองทาง	ปานกลาง	ปานกลาง
4.6 กลุ่มสามารถแก้ปัญหาที่ยุ้งยากซับซ้อนได้	ปานกลาง	ปานกลาง
4.7 กลุ่มมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	ปานกลาง	ปานกลาง
4.8 สมาชิกส่วนใหญ่พึงพอใจในประโยชน์ที่ได้รับ	มาก	มาก
5. ด้านการยอมรับจากภายนอก	ปานกลาง	ปานกลาง
5.1 กลุ่มมีคนมาศึกษาดูงาน	มาก	น้อย
5.2 กลุ่มได้รับทุนจากภายนอกกลุ่ม	ปานกลาง	น้อย
5.3 กลุ่มมีการประสานงาน/หรือสร้างเครือข่ายกับภายนอก	น้อย	น้อย
ความเข้มแข็งของกลุ่มในภาพรวม	ปานกลาง	ปานกลาง

จากตารางที่ 5.1 และ 5.2 พบว่า ในการบริหารงานกลุ่มและเครือข่าย กลุ่มโรงสีข้าวชุมชน และกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน มีการบริหารงานกลุ่มและเครือข่ายโดยดำเนินการในประเด็นต่างๆ เกือบทุกประเด็น ยกเว้น การกำหนดคุณสมบัติเกี่ยวกับสมาชิก การกำหนดแผนงานร่วมกัน การติดตามและประเมินผลกลุ่มและการเชื่อมโยงเครือข่ายกับกลุ่มนอกชุมชน นอกจากนี้ในการสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับศักยภาพของผู้นำกลุ่ม พบว่าผู้นำกลุ่มโรงสีข้าวชุมชน และกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน มีความเข้มแข็งอยู่ในระดับมากในทุกประเด็น ยกเว้นการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ ซึ่งผู้นำมีการกระจายอำนาจในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้นำมีตำแหน่งทางการปกครอง คือเป็นผู้ใหญ่บ้าน

ในประเด็นศักยภาพของกลุ่มและเครือข่าวนั้น พบว่ากลุ่มโรงสีข้าวชุมชน และกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน มีความเข้มแข็งของกลุ่มในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยกลุ่มยังมีการประสานงาน/หรือสร้างเครือข่ายกับภายนอกในระดับน้อย

1.2. บ้านวังยาว บ้านป่าผาก บ้านห้วยหินดำ ตำบลด่านช้าง อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

สถานการณ์เครือข่าย เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นแกนหลักในการเชื่อมโยงกับกลุ่มต่างๆ ซึ่งมีการดำเนินกิจกรรมเป็นกลุ่มย่อยๆ 5 กลุ่ม ได้แก่

1.2.1 กลุ่มป่าชุมชน

1.2.2 กลุ่มสตรีทอผ้าสีธรรมชาติ

1.2.3 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงแพะ

1.2.4 กลุ่มแม่บ้านแปรรูปอาหาร

1.2.5 กลุ่มปลูกผักอินทรีย์

โดยจะได้กล่าวรายละเอียดในแต่ละกลุ่ม ดังนี้

1.2.1 กลุ่มป่าชุมชน

สถานการณ์กลุ่ม สมาชิกชุมชนห้วยหินดำ เป็นชาวไทยกระเหรี่ยงโปว์ มีความผูกพันกับทรัพยากรทั้งดิน น้ำ ป่า มาแต่ครั้งอดีต วิถีการดำรงชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมที่สืบทอดกันมานานกว่า 200 ปี แม้การพัฒนาจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ชาวชุมชนห้วยหินดำปรับตัวดำรงชีวิตอยู่กับธรรมชาติบนฐานของวัฒนธรรมที่สั่งสมและสืบทอดกันมานาน ทำให้พื้นที่ป่าต้นน้ำ ให้เป็นแหล่งอาหาร แหล่งใช้สอย ของคนในชุมชน

พื้นที่ป่าชุมชนมี 10,000 กว่าไร่ คิดกับพื้นที่ห้วยขาแข้ง เดิมเคยเป็นป่าสมบูรณ์ จนกระทั่งมีการให้สัมปทานป่า และมีคนทำไม้เถื่อน ซึ่งส่งผลให้ป่าโล้น หนุระบาดกินข้าวที่ขุดดินในไร่ ประกอบกับแกนนำบ้านห้วยหินดำ เล็งเห็นว่า ฐานเศรษฐกิจที่สำคัญคือ ป่าซึ่งเป็นต้นน้ำธรรมชาติ จึงหันมาดูแลป่าต้นน้ำ และจากที่สังเกตเห็นว่า ถ้าป่าขึ้นเมฆฝนที่ดั่งเค้าม่าจะมากบริเวณดินเขา

จนกระทั่งปี 2537 ชาวบ้านที่อยู่ในหมู่บ้าน มีการรวมกลุ่มคณะกรรมการดูแลป่าไม้ไม่ให้ถูกตัด มีการปลูกป่า ปลูกต้นไม้เพิ่ม มีการส่งเสริม/ประสานจากหน่วยงานองค์กรต่างๆ และมีการจัดการในลักษณะเป็นองค์กร ทำการกำหนดกฎ ระเบียบ กติกา ในการเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่า และประกาศเป็นกฎระเบียบป่าชุมชนอย่างเป็นทางการลักษณะอักษร มีการปลูกป่า ปลูกต้นไม้เพิ่ม มีการส่งเสริม/ประสานจากหน่วยงานองค์กรต่างๆ และมีการวางแผนกำหนดพื้นที่ป่าเป็น 3 โซน คือ

โซน 1 ป่าอนุรักษ์ ป่าต้นน้ำ มีกฎของชุมชนว่าห้ามตัดไม้ในโซนนี้ แต่ยังสามารถเข้าไปเก็บหาของป่า เช่น หน่อไม้ เห็ด ผักป่าต่าง ๆ เพื่อนำมาบริโภคได้

โซน 2 ป่าใช้สอย ตามกฎของชุมชนจะกำหนดให้สามารถตัดไม้มาใช้ได้ปีละไม่เกิน 25 ต้น ใครต้องการไม้มาใช้สอยต้องแจ้งกับคณะกรรมการป่าชุมชนก่อน เพื่อให้คณะกรรมการพิจารณาถึงความเหมาะสม แล้วจึงจะอนุญาตให้ตัดไม้มาใช้ได้ นอกจากนี้ก็ยังมีกฎในเรื่องของการเข้าไปเก็บของป่าว่า ในปีหนึ่งๆ จะสามารถเข้าไปเก็บหน่อไม้ได้ 45 วัน ซึ่งช่วงเวลานี้สามารถยืดหยุ่นได้ตามช่วงเวลาที่เหมาะสมกับสภาพอากาศและความอุดมสมบูรณ์ ไม่ได้กำหนดตายตัวว่า ต้องเป็นช่วงใดในทุกปี ถ้าเป็นการเก็บเพื่อขายต้องมีการลงทะเบียน และต้องจ่ายเงินเพื่อสนับสนุนกลุ่ม 50 บาท สามารถหาได้ตลอด 45 วัน สำหรับพ่อค้าที่เข้ามารับซื้อก็ต้องจ่ายให้กับกลุ่มกิโลกรัมละ 20 สตางค์และต้องเป็นพ่อค้าคนเดิม เจ้าเดิมที่เคยซื้อ เพื่อที่จะได้ตรวจสอบได้ว่า ในแต่ละปีมีหน่อไม้ออกจากชุมชนเป็นจำนวนเท่าไร จากการควบคุมการเข้าไปใช้ประโยชน์พบว่า หน่อไม้เพิ่มปริมาณขึ้นทุกปี สำหรับคนต่างชุมชนก็ห้ามเข้ามาหาหน่อไม้ในชุมชน เพราะถือว่าไม่ได้ร่วมดูแลด้วย จะเข้ามาใช้ประโยชน์อย่างเดียวไม่ได้ ซึ่งเมื่อมีการพูดคุยคนต่างชุมชนก็ยอมรับในกฎ กติกานี้

โซน 3 ป่าพื้นที่ทำไร่ (สปก.) มีพื้นที่ประมาณ 1,000 ไร่ เป็นโซนที่อยู่ในความควบคุมของอุทยานแห่งชาติพุเตย การจะเข้าไปใช้ประโยชน์ต้องแจ้งทุกปีว่า ใครจะทำบ้าง มีกี่ราย และทำตรงไหน มีการจับพิกัดลงแผนที่ GPS พื้นที่นี้จะกำหนดให้ปลูกข้าวและพืชผักต่างๆ เอาไว้กินเท่านั้น ห้ามปลูกพืชในเชิงเศรษฐกิจ เช่น ข้าวโพด ห้ามใช้รถไถหรือเครื่องจักรต่างๆ ห้ามใช้สารเคมีทุกชนิด

หากมีการฝ่าฝืนกฎระเบียบ ชุมชนก็จะมีส่วนร่วมคัดลिनบทลงโทษโดยคณะกรรมการป่าชุมชน ผู้ใหญ่บ้านและชาวบ้าน หากมีการฝ่าฝืนก็จะห้ามเข้าใช้ประโยชน์จากป่าเป็นเวลาสูงสุด 5 ปี (พิจารณาแล้วแต่ความผิด) นอกจากนี้ก็มีมาตรการทางสังคม โดยใช้การควบคุมกันเองของคนในชุมชนด้วย

กลุ่มมีสมาชิกจำนวน 100 คน ทรัพย์สินของกลุ่มคืออาคารศูนย์ข้อมูล กลุ่มไม่มีหนี้สิน จำนวนเงินทุนหมุนเวียนของกลุ่มเป็นเงินรางวัลจากป่าเขี้ยวน้ำใส 50,000 บาท ปี 2549 ใช้ไปแล้วบางส่วนเหลืออยู่ประมาณครึ่งหนึ่ง มีการกำหนดโครงสร้างของกลุ่มโดยการเลือกตัวแทนไปเลือกคณะกรรมการ และกำหนดบทบาทหน้าที่ในกลุ่ม มอบหมายงานให้สมาชิกโดยพิจารณาจากความสนใจและตั้งใจจริง โดยมีกิจกรรมที่กลุ่มดำเนินการคือ ลาดตระเวนตรวจป่าทุกวันที่ 25 ของเดือน ประชุมทุกวันที่ 15 ของเดือนเรือนเพาะชำ และกลุ่มเยาวชนดูแลเรื่องสิ่งแวดล้อม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าและทำเรื่องเรือนเพาะชำ วางแปลงสำรวจเพื่อติดตามความสมบูรณ์ของป่า

1.2.2 กลุ่มสตรีทอผ้าสี่ธรรมชาติ

สถานการณ์กลุ่ม ผ้าทอข้อมสี่ธรรมชาติเป็นหัตถกรรมที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ เลือผ้าเครื่องนุ่งห่ม เป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่ชาวกระเหรี่ยง บ้านห้วยหินดำ สามารถผลิตขึ้นใช้เองภายในครัวเรือน สามารถพึ่งตนเองได้ตั้งแต่ วัตถุดิบในการผลิต คือปลูกฝ้ายไว้ใช้ ตลอดจนกระบวนการผลิต อุปกรณ์ เครื่องมือ และมีการสืบทอดกันต่อมาจากบรรพบุรุษ ผู้หญิงทุกบ้านจะต้องทอผ้าเป็น

ในช่วงปี พ.ศ. 2535 คุณระวีวรรณ ศรีทอง นักวิจัยท้องถิ่น ได้เข้าไปทำงานวิจัยเรื่ององค์ความรู้ดั้งเดิมของกระเหรี่ยงในการใช้สีข้อมผ้า และได้พูดคุยกับแกนนำกลุ่มผู้หญิง จึงเกิดความคิดในการรวมกลุ่ม โดยมีเป้าหมายที่จะฟื้นฟูการทอผ้า เพื่อเป็นการรักษาภูมิปัญญาที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ และมีผลพลอยได้ เป็นอาชีพเสริมที่สร้างรายได้ให้กับครอบครัว อีกทั้งยังเป็นที่พักการทำงานกลุ่มร่วมกัน ในช่วงแรกๆ ไม่ได้ได้รับความสนใจมากนัก แต่ก็ยังคงรวมกลุ่มกันทำงาน ปัจจุบันกลุ่มมีสมาชิก 20 คน ทอผ้าข้อมสี่ธรรมชาติ ทรัพย์สินของกลุ่มมีตู้โชว์ผ้า 1 ตู้ ไม่มีหนี้สิน กลุ่มมีเงินทุนหมุนเวียน 50,000 บาท มีการกำหนดโครงสร้างของกลุ่ม โดยมีการเลือกคณะกรรมการดำเนินการ กำหนดบทบาทหน้าที่ในกลุ่มและกำหนดคุณสมบัติของสมาชิกโดยพิจารณาจากความสนใจและความตั้งใจจริง กิจกรรมที่กลุ่มดำเนินการคือทอผ้าและข้อมสี

การจัดการเพื่อพัฒนากลุ่ม มีการดำเนินการดังนี้

ก) การประชุม สมาชิกกลุ่มจะมาประชุมกันเดือนละ 1-2 ครั้ง คือ ทุกวันที่ 1 ของเดือน ซึ่งเป็นวันที่สมาชิกนำผ้ามาส่ง และทำบัญชี หากสมาชิกว่างจากงานบ้านก็จะมาประชุมกันทุกวันที่ 20 ของเดือน

ข) การปรึกษาหารืออย่างไม่เป็นทางการ เพื่อทำความเข้าใจร่วมกัน

ค) การวิเคราะห์ความต้องการความรู้ เช่น ต้องการเรียนรู้การทอเสื่อและรูปทรงใหม่ๆ

ง) การพัฒนาสมาชิก โดยการเชิญวิทยากรเข้ามาฝึกอบรม ให้ความรู้ในการย้อม การออกแบบวางลายผ้า รวมถึงการหาตลาด มีการสอนเด็กรุ่นลูกหลานในการย้อมและการทอ เป็นวิทยากรสอนกลุ่มภายนอก มีการทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น และช่วยกันออกแบบใหม่ๆ นอกจากนี้ยังให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม เป็นครูท้องถิ่นสอนการทอผ้าเบื้องต้นให้กับนักเรียนในโรงเรียน

1.2.3 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงแพะ

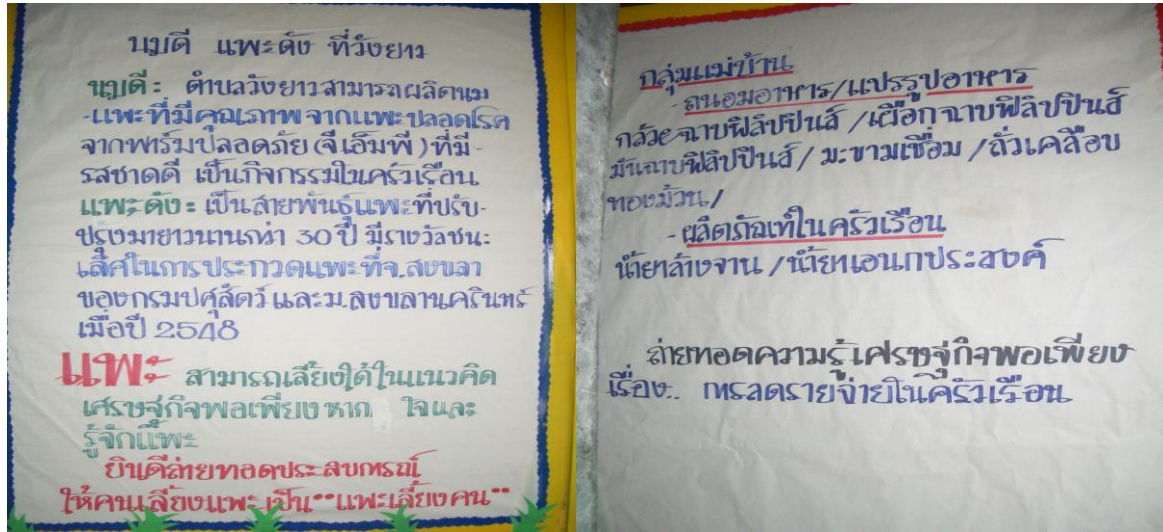
สถานการณ์กลุ่ม กลุ่มเลี้ยงแพะ มีสมาชิก 7 ครัวเรือน ไม่มีหนี้สิน มีเงินทุนหมุนเวียนของกลุ่มจำนวน 2,000 บาท กิจกรรมที่กลุ่มดำเนินการคือ เลี้ยงแพะรวมกันทั้งสิ้น 200 กว่าตัว ออกลูก 1.8 ตัวต่อแม่ต่อปี และจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนปลายปี 2548 โดยได้รับการประเมินจากวิสาหกิจจังหวัด 3 ดาว โดยกำหนดคุณสมบัติสมาชิกจะต้องผ่านการฝึกอบรมที่จัดขึ้นโดยกลุ่มก่อน กลุ่มมีการประชุมกลุ่มทุกวันที่ 12 โดยกลุ่มได้ประสานกับปศุสัตว์จังหวัดเพื่อขอรับการสนับสนุน แนวทางในการพัฒนาการเลี้ยงแพะอย่างมีคุณภาพในขณะเดียวกันเป็นการพัฒนาคนไปด้วย

เนื่องจากแพะเป็นเรื่องใหม่ของพื้นที่ จึงมีการวางแผนพัฒนาอาชีพผู้เลี้ยงแพะ ดังนี้ คือ ประเด็นแรกให้ความรู้ในการเลี้ยงแพะ ไปพร้อมกับการพัฒนาความคิดที่เน้นการเลี้ยงแพะ เพื่อความอยู่รอดไม่มีหนี้ ไม่เน้นร่ำรวย เน้นดำเนินการตามแนวเกษตรพอเพียง และประเด็นที่สอง ส่งเสริมให้ขยายพันธุ์แพะชาย เนื่องจากพื้นที่ตำบลวังยาว อยู่ใกล้ตลาดขายแพะเนื้อ และนมแพะ จึงเน้นการเลี้ยงแพะพันธุ์โดยแต่ละตัวจะขายได้ตัวละ 10,000 บาทขึ้นไป (ราคาของแพะพันธุ์ดี มีประวัติให้นม 4.6 ลิตร/ตัว/วัน) ขณะที่แพะเนื้อซึ่งขายอยู่ทั่วไปมีราคา 1,000-2,000 บาท

1.2.4 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านวังยาว

สถานการณ์กลุ่ม กลุ่มจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน มีสมาชิก 31 คน ทรัพย์สินของกลุ่มมีตู้ไฟฟ้าและโรงเรือนผลิต 1 หลัง ไม่มีหนี้สิน มีจำนวนเงินทุนหมุนเวียน 11,000 บาท ไม่ได้ดำเนินการคัดเลือกสมาชิก เพียงแต่ต้องมีคุณสมบัติเป็นแม่บ้าน มีการจัดคนทำงานตามความสามารถและประสบการณ์โดยพิจารณาตามความเหมาะสม มีการพัฒนาสมาชิกกลุ่มโดยการฝึกอบรม และมีการให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มโดยการบอกต่อกันให้มาช่วย

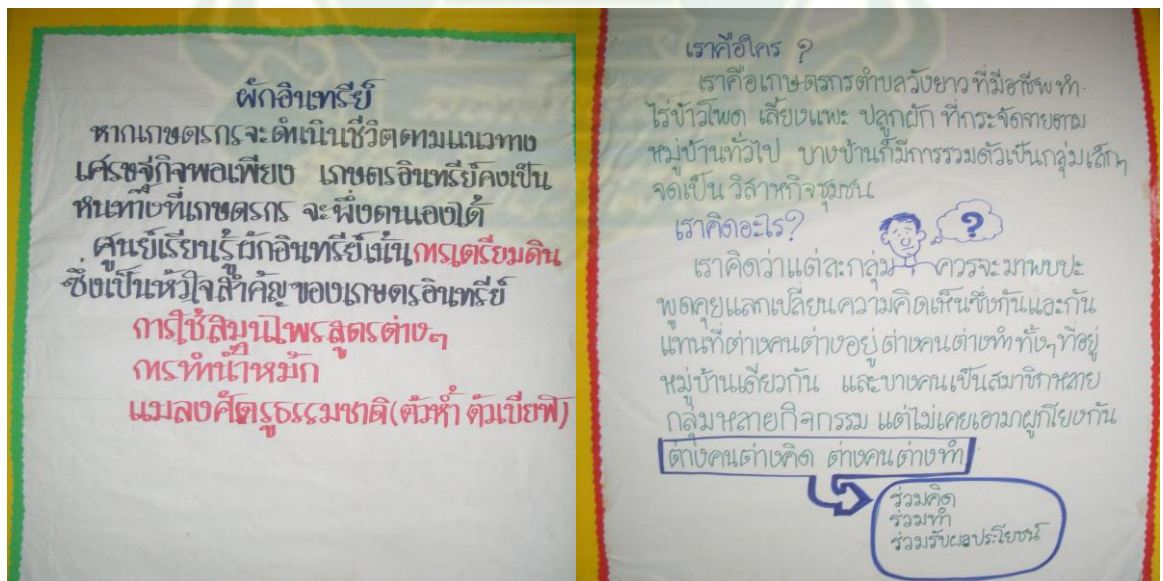
กิจกรรมที่กลุ่มดำเนินการคือทำน้ำยาอบเนกประสงค์ เช่น คริมอบน้ำ สบู่ น้ำยาล้างจาน แปรรูปอาหาร เช่นขนมชนิดต่างๆ กล้วยฉาบฟิลิปปินส์ ครอบแครงกรอบ

ภาพที่ 5.2 สรุปความรู้ต่างๆของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงแพะและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านวังยาว

1.2.5. กลุ่มเกษตรอินทรีย์

สถานการณ์กลุ่ม กลุ่มนี้อยู่ในระยะเริ่มต้นตั้งกลุ่ม มีสมาชิกในกลุ่ม 13 คน กลุ่มไม่มีทรัพย์สินและหนี้สิน ไม่มีเงินทุนหมุนเวียน เป็นกลุ่มที่มีการรวมตัวกันอย่างหลวมๆของสมาชิกที่มีการปลูกผักอินทรีย์โดยในช่วงแรกมีการดำเนินการด้านการตลาดร่วมกันและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การปลูกผักอินทรีย์ แต่ด้วยกิจกรรมของสมาชิกแต่ละคนในฟาร์มต่างกัน ทำให้การเข้าร่วมกันของสมาชิกทำได้ยากขึ้น ประกอบกับประสบปัญหาด้านการตลาดซึ่งมีเฉพาะทำให้ความก้าวหน้าด้านการรวมกลุ่มมีน้อยจะมีเพียงการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกในกลุ่มเป็นครั้งคราวเท่านั้น กิจกรรมที่กลุ่มดำเนินการคือปลูกผักและผลไม้ ทำปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมัก ปัญหาของกลุ่มเกษตรอินทรีย์คือปัญหาเรื่องน้ำ

ภาพที่ 5.3 สรุปความรู้ต่างๆของกลุ่มกลุ่มเกษตรอินทรีย์

การบริหารงานกลุ่มและเครือข่าย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงแพะ กลุ่มป่าชุมชนกลุ่มสตรีทอผ้าสี่ธรรมชาติ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านวังยาว และกลุ่มเกษตรอินทรีย์ มีการบริหารกลุ่มและเครือข่ายในประเด็นต่างๆตารางที่ 5.3 ดังนี้

ตารางที่ 5.3 การบริหารงานกลุ่มและเครือข่าย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงแพะ กลุ่มป่าชุมชนกลุ่มสตรีทอผ้าสี่ธรรมชาติ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านวังยาว และกลุ่มเกษตรอินทรีย์

ประเด็น	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงแพะ		กลุ่มป่าชุมชน		กลุ่มสตรีทอผ้าสี่ธรรมชาติ		กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านวังยาว		กลุ่มเกษตรอินทรีย์	
	ไม่ดำเนินการ	ดำเนินการ	ไม่ดำเนินการ	ดำเนินการ	ไม่ดำเนินการ	ดำเนินการ	ไม่ดำเนินการ	ดำเนินการ	ไม่ดำเนินการ	ดำเนินการ
1. การจัดองค์การ										
1.1 กำหนดโครงสร้างของกลุ่ม		*		*		*		*		*
1.2 เลือกคณะกรรมการดำเนินการ		*		*		*		*		*
1.3 กำหนดบทบาทหน้าที่ในกลุ่ม		*		*		*	*			*
1.4 กำหนดคุณสมบัติของสมาชิก		*		*		*		*		*
2. การจัดการเกี่ยวกับสมาชิก										
2.1 การคัดเลือกสมาชิก		*		*		*		*		*
2.2 การจัดสมาชิกร่วมกิจกรรมตามความสามารถและประสบการณ์		*		*		*		*		*

ประเด็น	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงแพะ		กลุ่มป่าชุมชน		กลุ่มสตรีทอผ้าสีธรรมชาติ		กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านวังยาว		กลุ่มเกษตรอินทรีย์	
	ไม่ดำเนินการ	ดำเนินการ	ไม่ดำเนินการ	ดำเนินการ	ไม่ดำเนินการ	ดำเนินการ	ไม่ดำเนินการ	ดำเนินการ	ไม่ดำเนินการ	ดำเนินการ
2.3 การพัฒนาสมาชิกกลุ่ม	*			*		*		*	*	
2.4 การให้สมาชิกมีส่วนร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม		*		*		*		*		*
3. การวางแผน										
3.1 การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน		*		*		*		*		*
3.2 การวางแผนสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์		*		*		*		*		*
3.3 การกำหนดแผนการดำเนินงาน	*			*		*	*		*	
4. การอำนวยความสะดวก										
4.1 การกำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานตามแผน	*			*		*	*		*	
4.2 การมอบอำนาจหน้าที่ในการทำงาน	*			*		*	*		*	
4.3 การให้คำปรึกษาแก่สมาชิก		*		*		*		*		*
4.4 การประสานงานและแก้ไขปัญหาในการดำเนินงาน	*			*		*	*		*	

ประเด็น	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงแพะ		กลุ่มป่าชุมชน		กลุ่มสตรีทอผ้าสีธรรมชาติ		กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านวังยาว		กลุ่มเกษตรอินทรีย์	
	ไม่ดำเนินการ	ดำเนินการ	ไม่ดำเนินการ	ดำเนินการ	ไม่ดำเนินการ	ดำเนินการ	ไม่ดำเนินการ	ดำเนินการ	ไม่ดำเนินการ	ดำเนินการ
5. การประเมินผลองค์กร										
5.1 การดูแลและติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน		*		*		*		*		*
5.2 การประเมินผลความสำเร็จของกลุ่ม		*		*		*		*		*
5.3 การกำหนดผู้รับผิดชอบในการประเมินผล	*			*		*		*		*
5.4 การเก็บข้อมูลผลการดำเนินงาน	*			*		*		*		*
6. เครือข่าย										
6.1 การเชื่อมโยงเครือข่ายกับกลุ่มในชุมชน		*		*		*		*		*
6.2 การเชื่อมโยงเครือข่ายกับกลุ่มนอกชุมชน	*			*		*		*		*
6.3 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้	*			*		*		*		*

ความเข้มแข็งของกลุ่ม จากการสนทนากลุ่ม พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงแพะ กลุ่มป่าชุมชน กลุ่มสตรีทอผ้าสี่ธรรมชาติ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านวังยาว และกลุ่มเกษตรอินทรีย์ มีความเข้มแข็งของกลุ่มในประเด็นต่างๆตามตารางที่ 5.4 ดังนี้

ตารางที่ 5.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้มแข็งของกลุ่มพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงแพะ กลุ่มป่าชุมชน กลุ่มสตรีทอผ้าสี่ธรรมชาติ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านวังยาว และกลุ่มเกษตรอินทรีย์

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงแพะ	กลุ่มป่าชุมชน	กลุ่มสตรีทอผ้าสี่ธรรมชาติ	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านวังยาว	กลุ่มเกษตรอินทรีย์
1. ด้านเกี่ยวกับผู้นำ	มาก	มาก	มาก	ปานกลาง	มาก
1.1 มีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
1.2 มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก
1.3 แสดงบทบาทได้อย่างเหมาะสม	มาก	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง
1.4 ผู้นำกระจายอำนาจในการตัดสินใจ	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก
1.5 สามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิก	ปานกลาง	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง
1.6 สามารถปรับวิธีการทำงานของกลุ่มให้สอดคล้องกับสถานการณ์	ปานกลาง	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง
2. ด้านเกี่ยวกับสมาชิก	ปานกลาง	มาก	ปานกลาง	น้อย	ปานกลาง
2.1 มีความรู้ความสามารถในการทำงานกลุ่ม	ปานกลาง	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
2.2 อุทิศตนให้กับงานและกิจกรรมของกลุ่ม	ปานกลาง	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
2.3 มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	น้อย	น้อย

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	กลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนเลี้ยง แพะ	กลุ่มป่า ชุมชน	กลุ่มสตรีทอ ผ้าสีธรรมชาติ	กลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนแม่บ้าน วังยาว	กลุ่ม เกษตร อินทรีย์
2.4 มีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์จากกลุ่ม	น้อย	มาก	มาก	น้อย	มาก
2.5 มีส่วนร่วมในการ ประเมินผลกลุ่ม	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อย
3.ด้านเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย/ วัตถุประสงค์ของกลุ่ม	ปานกลาง	มาก	มาก	ปานกลาง	มาก
3.1 กำหนดจุดมุ่งหมายของ กลุ่มตามความต้องการสมาชิก	ปานกลาง	มาก	มาก	ปานกลาง	น้อย
3.2 ความสอดคล้องของ เป้าหมายสมาชิกกับเป้าหมาย กลุ่ม	ปานกลาง	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง
3.3 จุดมุ่งหมายของกลุ่มเป็นที่ ทราบและเข้าใจของสมาชิก	ปานกลาง	มาก	มาก	น้อย	น้อย
3.4 ความสำเร็จตามเป้าหมาย ของกลุ่มตอบสนองความ ต้องการของสมาชิก	ปานกลาง	มาก	มาก	น้อย	ปานกลาง
4. ด้านเกี่ยวกับการบริหาร จัดการกลุ่ม	ปานกลาง	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง
4.1 สมาชิกมีส่วนร่วมในการ กำหนดกฎระเบียบของกลุ่ม	มาก	มาก	มาก	ปานกลาง	มาก
4.2สมาชิกทราบ/เข้าใจและ บอกกฎระเบียบของกลุ่มได้ อย่างถูกต้อง	ปานกลาง	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง
4.3 กลุ่มมีการกำหนดบทบาท หน้าที่กันอย่างชัดเจน	ปานกลาง	มาก	มาก	ปานกลาง	น้อย
4.4 สมาชิกมีการสื่อสารกันทั้ง ที่เป็นทางการและไม่เป็น ทางการ	ปานกลาง	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงแพะ	กลุ่มป่าชุมชน	กลุ่มสตรีทอผ้าสีธรรมชาติ	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านวังยาว	กลุ่มเกษตรอินทรีย์
4.5 สมาชิกและผู้นำมีการสื่อสารแบบสองทาง	ปานกลาง	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง
4.6 กลุ่มสามารถแก้ปัญหาที่ยุ่ยากซับซ้อนได้	ปานกลาง	มาก	มาก	ปานกลาง	น้อย
4.7 กลุ่มมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	ปานกลาง	มาก	มาก	ปานกลาง	น้อย
4.8สมาชิกส่วนใหญ่พึงพอใจในประโยชน์ที่ได้รับ	ปานกลาง	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง
5. ด้านการยอมรับจากภายนอก	น้อย	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	น้อย
5.1 กลุ่มมีคนมาศึกษาดูงาน	น้อย	ปานกลาง	ปานกลาง	น้อย	น้อย
5.2 กลุ่มได้รับทุนจากภายนอกกลุ่ม	น้อย	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	น้อย
5.3 กลุ่มมีการประสานงาน/หรือสร้างเครือข่ายกับภายนอก	น้อย	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	น้อย
ความเข้มแข็งของกลุ่มในภาพรวม	น้อย-ปานกลาง	มาก	ปานกลาง-มาก	ปานกลาง	น้อย

จากการศึกษาในตารางที่ 5.3 และ 5.4 พบว่า การบริหารงานกลุ่มและเครือข่าย ใน กลุ่มป่าชุมชน และกลุ่มสตรีทอผ้าสีธรรมชาติ มีการบริหารงานกลุ่มและเครือข่ายในทุกประเด็น ทั้งในด้านการจัดองค์การ การจัดการเกี่ยวกับสมาชิก การวางแผน การอำนวยความสะดวก การประเมินผลองค์กรและการจัดการเครือข่าย

ส่วนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงแพะ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านวังยาว และกลุ่มเกษตรอินทรีย์ มีการบริหารงานกลุ่มและเครือข่ายในประเด็นต่างๆ เกือบทุกประเด็น ยกเว้น การพัฒนาสมาชิกกลุ่ม การกำหนดแผนการดำเนินงาน การกำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานตามแผน การมอบอำนาจหน้าที่ในการทำงาน การประสานงานและแก้ไขปัญหาในการ การติดตามและประเมินผลกลุ่ม การกำหนดผู้รับผิดชอบในการประเมินผล การเก็บข้อมูลผลการดำเนินงาน การเชื่อมโยงเครือข่ายกับกลุ่มนอกชุมชน และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ในด้านศักยภาพของผู้นำ จากการศึกษาพบว่า ในภาพรวม ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงแพะมีความเข้มแข็งอยู่ในระดับมาก ยกเว้นในประเด็นความสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิก และการปรับวิธีการทำงานของกลุ่มให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนผู้นำกลุ่มป่าชุมชนและผู้นำกลุ่มสตรีทอผ้าสี่ธรรมชาติ มีความเข้มแข็งอยู่ในระดับมากทุกประเด็น ในขณะที่ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านวังยาว และผู้นำกลุ่มเกษตรอินทรีย์มีความเข้มแข็งอยู่ในระดับปานกลาง จุดแข็งของผู้นำทุกกลุ่มคือมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และกระจายอำนาจในการตัดสินใจ

ด้านศักยภาพของกลุ่มและเครือข่าย จากการสนทนากลุ่ม พบว่า ในภาพรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงแพะมีความเข้มแข็งอยู่ในระดับน้อย-ปานกลาง กลุ่มป่าชุมชนมีความเข้มแข็งอยู่ในระดับมาก กลุ่มสตรีทอผ้าสี่ธรรมชาติ มีความเข้มแข็งอยู่ในระดับปานกลาง - มาก กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านวังยาวมีความเข้มแข็งอยู่ในระดับปานกลาง และกลุ่มเกษตรอินทรีย์มีความเข้มแข็งอยู่ในระดับน้อย

1.3 ตำบลท่างาม อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

มีกลุ่มอาชีพเกษตรกรพัฒนาแห่งแม่น้ำปราจีนบุรี ตำบลท่างาม 1 กลุ่ม ซึ่งเกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มกิจกรรมที่มีอยู่แล้วในชุมชน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

สถานการณ์กลุ่ม เมื่อ ปี 2489 ราษฎรอพยพมาจากอำเภอศรีมหาโพธิ์ มาตั้งบ้านเรือนอยู่ริมแม่น้ำ อาชีพหลัก คือทำนา และประมง ต่อมา มีราษฎรจากอำเภอเมืองปราจีนบุรี ได้ไปตั้งบ้านเรือนจนตั้งเป็นตำบลท่างามในปัจจุบัน

สาเหตุที่ตั้งชื่อตำบลท่างามเพราะมีลำน้ำเป็นทรายขาวเรียบริมแม่น้ำบางปะกง ในพื้นที่ตำบลท่างามประกอบด้วย 12 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 น้ำหัก (ลาดเคี้ยว) หมู่ 2 คลองตาหลวง หมู่ 3 ท่างาม หมู่ 4 ท่างาม หมู่ 5 กระจะ (คั้งโรงนา) หมู่ 6 กระจะ หมู่ 7 หุบจิว หมู่ 8 หาดสะแก หมู่ 9 หาดสะแก หมู่ 10 หาดสะแก หมู่ 11 หาดสะแก หมู่ 12 คลองวัว โดยมีจำนวนครัวเรือน 1,336 คน และจำนวนประชากรทั้งสิ้น 4,815 คน เป็นชาย 2,331 คน เป็นหญิง 2,484 คน

ราวปี 2549 ได้มีการรวมตัวกันของเกษตรกรที่ประสบปัญหาที่ดิน ปัญหาเรื่องน้ำ และการประกอบอาชีพ จากพื้นที่ 2 ตำบล คือ ตำบลท่างาม และดงพระราม ในชื่อกลุ่มอาชีพเกษตรกรพัฒนาแห่งแม่น้ำปราจีนบุรี และกำหนดหลักการทำงานของกลุ่มในเบื้องต้นว่า ในการทำงานฟื้นฟูชีวิตเกษตรกร จะยึดถือหลักการ ๔ ประการคือ สัจจะธรรม ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมทุกข์ร่วมสุข พึ่งตนเองให้มากที่สุด

กลุ่มมีสมาชิกในกลุ่ม 49 คน ทรัพย์สินของกลุ่ม 226,263 บาท เงินทุนหมุนเวียนของกลุ่ม 226,263 บาท แหล่งเงินทุนมี 2 แหล่ง คือ จากการระดมหุ้นและจากต้นทุนกรมส่งเสริมการเกษตร 60,000 บาท

ภาพที่ 5.4 เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักวิจัยกับผู้นำและชาวบ้านตำบลท่างาม

ปัจจุบันกลุ่มอาชีพเกษตรกรพัฒนาแห่งแม่น้ำปราจีนบุรี ประกอบด้วยกลุ่มย่อยๆ ดังนี้

1.3.1 กลุ่มเกษตรกรทำนา มีสมาชิกจำนวน 15 คน กิจกรรมที่กลุ่มดำเนินการ คือ มีการทำนาร่วมกันขายผลผลิตร่วมกัน โดยเข้าร่วมโครงการปุ๋ยของ องค์การตลาดเพื่อการเกษตร

กลุ่มมีการพัฒนาการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและการทดสอบพันธุ์ข้าว พันธุ์ข้าวในอดีตมีหลายพันธุ์ ทั้งพันธุ์เบา พันธุ์กลาง และพันธุ์หนัก แต่ปัจจุบันเหลือเพียงพันธุ์กลางพันธุ์เดียว คือ ข้าวขาวหลวง ซึ่งเป็นข้าวพันธุ์กลางที่ปัจจุบันชาวนาทำงานนิยมปลูกกันมากที่สุด เนื่องจากเป็นพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมกับพื้นที่ซึ่งเป็นที่กึ่งลุ่มกึ่งดอน อีกทั้งข้าวขาวหลวงเป็นข้าวที่ให้น้ำหนักข้าวดี ระบายดี แต่พันธุ์ข้าวขาวหลวงที่ปลูกอยู่เป็นพันธุ์ข้าวที่ใช้สืบต่อกันมายาวนาน โดยไม่มีการปรับปรุงและคัดเลือกพันธุ์ ดังเช่นภูมิปัญญาดั้งเดิมที่ส่งสมมาดังในอดีต ทำให้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ปลูกมีคุณภาพต่ำ เช่น มีเมล็ดลีบมาก ข้าวแดงปน เป็นท้องไข ฯลฯ เมื่อนำมาปลูกจึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การเจริญเติบโตไม่ดี ด้านทานต่อโรคดำ ถูกโรคและแมลงเข้าทำลายได้ง่าย และท้ายสุด คือ ได้ผลผลิตต่อไร่ต่ำ กลุ่มจึงได้ทำการพัฒนาการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและการทดสอบพันธุ์ข้าว

นอกจากนี้กลุ่มยังมีการจัดการด้านการตลาดสินค้าเกษตร เพื่อแก้ไขปัญหาการจำหน่ายผลิตผลทางการเกษตรในราคาที่ไม่เป็นธรรม โดยเฉพาะข้าว ซึ่งถูกโรงสีกดราคา รวมทั้งมีการจัดการที่ดิน เพื่อปรับปรุงดินตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ เพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดินและลด

การใช้สารเคมี ซึ่งมีราคาแพง ทำให้สามารถลดต้นทุนการผลิต และเป็นการรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ด้วย

1.3.2 กลุ่มเกษตรกรชีวภาพ มีสมาชิกในกลุ่ม จำนวน 60 คน กิจกรรมที่กลุ่มดำเนินการ คือ ปลูกผักไร้สาร, เผาถ่านให้น้ำส้มควันไม้, ประชุมปีละ 2 ครั้ง, ทำปุ๋ยอินทรีย์, ทำน้ำชีวภาพ, พัฒนาที่ดิน, การศึกษานอกโรงเรียนจากอยุธยามาดูงาน,อบรมเรื่องปุ๋ย, สันติอ โศกประชุมเครือข่ายและจัดสมาชิก 2-3 คนไปดูงานที่ จังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ นครปฐม และ วิทยาลัยสงฆ์วาราม เพื่อมาถ่ายทอดให้สมาชิกในกลุ่มต่อไป

1.3.3 กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ มีสมาชิกในกลุ่มจำนวน 23 คน จำนวนทรัพย์สินของกลุ่ม คือ เครื่องตัดหญ้าปั่นขนาดเล็ก เครื่องอัดเม็ดปุ๋ยอินทรีย์ จำนวนหนี้สิน 3 แสน เพื่อซื้อปุ๋ยเคมี จำนวนเงินหมุนเวียนของกลุ่ม 30,000 กิจกรรมที่กลุ่มดำเนินการ โดยการประชุมแลกเปลี่ยน 2-3 ครั้ง เพิ่งเริ่มทำกิจกรรมได้ 1 ปี

การบริหารงานกลุ่มและเครือข่าย กลุ่มอาชีพเกษตรกรพัฒนาแห่งแม่น้ำปราจีนบุรี มีการบริหารกลุ่มและเครือข่ายในประเด็นต่างๆ ดังตารางที่ 5. 5

ตารางที่ 5.5 การบริหารงานกลุ่มและเครือข่าย กลุ่มอาชีพเกษตรกรพัฒนาแห่งแม่น้ำปราจีนบุรี

ประเด็น	ไม่ได้ดำเนินการ	ดำเนินการ
1. การจัดองค์การ		
1.1 การกำหนดโครงสร้างของกลุ่ม		*
1.2 การเลือกคณะกรรมการดำเนินการ		*
1.3 การกำหนดบทบาทหน้าที่ในกลุ่ม		*
1.4 การกำหนดคุณสมบัติของสมาชิก	*	
2. การจัดการเกี่ยวกับสมาชิก		
2.1 การคัดเลือกสมาชิก		*
2.2 การจัดสมาชิกร่วมกิจกรรมตามความสามารถ/ประสบการณ์		*
2.3 การพัฒนาสมาชิกกลุ่ม		*
2.4 การให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม		*
3. การวางแผน		
3.1 การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน		*
3.2 การวางแผนสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์		*
3.3 การกำหนดแผนการดำเนินงาน	*	

ประเด็น	ไม่ได้ดำเนินการ	ดำเนินการ
4. การอำนวยการ		
4.1 การกำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานตามแผน		*
4.2 การมอบอำนาจหน้าที่ในการทำงาน		*
4.3 การให้คำปรึกษาแก่สมาชิก		*
4.4 การประสานงานและแก้ไขปัญหาในการดำเนินงาน		*
5. การประเมินผลองค์กร		
5.1 การดูแลและติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน	*	
5.2 การประเมินผลความสำเร็จของกลุ่ม	*	
5.3 การกำหนดผู้รับผิดชอบในการประเมินผล	*	
5.4 การเก็บข้อมูลผลการดำเนินงาน	*	
6. เครือข่าย		
6.1 การเชื่อมโยงเครือข่ายกับกลุ่มในชุมชน		*
6.2 การเชื่อมโยงเครือข่ายกับกลุ่มนอกชุมชน		*
6.3 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้		*

ความเข้มแข็งของกลุ่ม จากการสนทนากลุ่ม พบว่ากลุ่มอาชีพเกษตรกรพัฒนาแห่งแม่น้ำปราจีนบุรี มีระดับความเข้มแข็งของกลุ่มในประเด็นต่างๆตามตารางที่ 5.6 ดังนี้

ตารางที่ 5.6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพเกษตรกรพัฒนาแห่งแม่น้ำปราจีนบุรี

ประเด็น	ความคิดเห็น
1. ด้านเกี่ยวกับผู้นำ	มาก
1.1 ผู้นำมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	มาก
1.2 ผู้นำมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ	มาก
1.3 ผู้นำแสดงบทบาทได้อย่างเหมาะสม	มาก
1.4 ผู้นำกระจายอำนาจในการตัดสินใจ	มาก
1.5 ผู้นำสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิก	ปานกลาง
1.6 ผู้นำสามารถปรับวิธีการทำงานของกลุ่มให้สอดคล้องกับสถานการณ์	มาก
2. ด้านเกี่ยวกับสมาชิก	ปานกลาง
2.1 สมาชิกมีความรู้ความสามารถในการทำงานกลุ่ม	ปานกลาง

ประเด็น	ความคิดเห็น
2.2 สมาชิกอุทิศตนให้กับงานและกิจกรรมของกลุ่ม	ปานกลาง
2.3 สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม	น้อย
2.4 สมาชิกมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากกลุ่ม	น้อย
2.5 สมาชิกมีส่วนร่วมในการประเมินผลกลุ่ม	น้อย
3.ด้านเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย/วัตถุประสงค์ของกลุ่ม	ปานกลาง
3.1 กำหนดจุดมุ่งหมายของกลุ่มตามความต้องการของสมาชิก	ปานกลาง
3.2 ความสอดคล้องของเป้าหมายสมาชิกกับเป้าหมายกลุ่ม	ปานกลาง
3.3 จุดมุ่งหมายของกลุ่มเป็นที่ทราบและเข้าใจของสมาชิก	ปานกลาง
3.4 ความสำเร็จตามเป้าหมายของกลุ่มตอบสนองความต้องการของสมาชิก	ปานกลาง
4. ด้านเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่ม	ปานกลาง
4.1 สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบของกลุ่ม	ปานกลาง
4.2สมาชิกทราบ/เข้าใจและบอกกฎระเบียบของกลุ่มได้อย่างถูกต้อง	ปานกลาง
4.3 กลุ่มมีการกำหนดบทบาทหน้าที่กันอย่างชัดเจน	น้อย
4.4 สมาชิกมีการสื่อสารกันทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ	ปานกลาง
4.5 สมาชิกและผู้นำมีการสื่อสารแบบสองทาง	ปานกลาง
4.6 กลุ่มสามารถแก้ปัญหาที่ยุ่ยากซับซ้อนได้	ปานกลาง
4.7 กลุ่มมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	ปานกลาง
4.8 สมาชิกส่วนใหญ่พึงพอใจในประโยชน์ที่ได้รับ	มาก
5. ด้านการยอมรับจากภายนอก	ปานกลาง
5.1 กลุ่มมีคนมาศึกษาดูงาน	น้อย
5.2 กลุ่มได้รับทุนจากภายนอกกลุ่ม	ปานกลาง
5.3 กลุ่มมีการประสานงาน/หรือสร้างเครือข่ายกับภายนอก	น้อย
ความเข้มแข็งของกลุ่มในภาพรวม	ปานกลาง

จากการศึกษาในตารางที่ 5. 5 และ 5. 6 พบว่า การบริหารงานกลุ่มและเครือข่าย กลุ่มอาชีพเกษตรกรพัฒนาแห่งแม่น้ำปราจีนบุรี ส่วนมาก มีการบริหารงานกลุ่มและเครือข่ายในประเด็นต่างๆ ยกเว้น การกำหนดคุณสมบัติเกี่ยวกับสมาชิก การกำหนดแผนงานร่วมกัน และการติดตามและประเมินผลกลุ่ม

ด้านศักยภาพของผู้นำกลุ่ม จากการศึกษพบว่า ผู้นำกลุ่มอาชีพเกษตรกรพัฒนาแห่งแม่น้ำปราจีนบุรี มีความเข้มแข็งในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อยพบว่ามีความสามารถ

ในประเด็นต่างๆอยู่ในระดับมากเกือบทุกประเด็น ยกเว้นความสามารถสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิก ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

ในด้านศักยภาพของกลุ่มและเครือข่าย จากการสนทนากลุ่ม พบว่ากลุ่มอาชีพเกษตรกรพัฒนาแห่งแม่น้ำปราจีนบุรี มีความเข้มแข็งของกลุ่มและเครือข่ายในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยผู้นำกลุ่มมีความเข้มแข็งอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านเกี่ยวกับสมาชิก ด้านเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย/วัตถุประสงค์ของกลุ่ม ด้านเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มและด้านการยอมรับจากภายนอก พบว่ากลุ่มมีความเข้มแข็งอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง

1.4 บ้านเทพนา ตำบลบ้านไร่ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

กลุ่มในบ้านเทพนา ตำบลบ้านไร่ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ มีกลุ่มที่เป็นทางการอยู่ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเกษตรกรทำสวนและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ต. บ้านไร่ ทั้ง 2 กลุ่มมีการประชุม ทุกวันที่ 20 ของเดือน มีการประชุมคณะกรรมการสัปดาห์ละครั้ง (17 น. ของวันอาทิตย์) การทำงานของกลุ่มขึ้นอยู่กับกรรมการและสมาชิกของบ้านดิน ซึ่งภายใต้กลุ่มทั้ง 2 กลุ่มนี้ มีการดำเนินการเป็นกลุ่มย่อยๆ 4 กลุ่ม โดยทั้ง 4 กลุ่มเป็นกลุ่มที่ได้รับมอบหมายให้ทำงานในแต่ละส่วนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวบ้านดิน

ภาพที่ 5.5 เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักวิจัยกับผู้นำและชาวบ้านเทพนา

กลุ่มเกษตรกรทำสวนและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ต. บ้านไร่ มีการแบ่งกลุ่มกิจกรรมออกเป็นกลุ่มย่อยๆ 4 กลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มกิจกรรมด้านอาชีพ กลุ่มกิจกรรมด้านท่องเที่ยว กลุ่มกิจกรรมด้านเกษตรอินทรีย์และกลุ่มกิจกรรมด้านภูมิทัศน์ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.4.1 กลุ่มกิจกรรมด้านอาชีพ

สถานการณ์กลุ่ม กลุ่มกิจกรรมด้านอาชีพเริ่มดำเนินงานกลุ่มเมื่อพฤศจิกายน 2549 มีสมาชิก 10 คน มีทรัพย์สิน คือ 1) เครื่องมือทำดอกไม้ 4,500 บาท 2) เครื่องมือทำผ้าบาติก 12,000 บาท โดยมีการบริหารในรูปแบบคณะกรรมการที่มาจากการเลือกตั้ง 4 คนประกอบด้วย ประธาน รองประธาน กรรมการ เจริญฤติกและเลขานุการมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ กรรมการและสมาชิกในกลุ่ม โดยสมาชิกต้องเข้ากับกลุ่มได้ และทำตามทีกลุ่มกำหนด ได้มีการกระจายงานให้สมาชิกทำตามความถนัด และสมาชิกมาร่วมกันทำงานเมื่อมีงานที่ต้องทำร่วมกัน มีการกำหนดเป้าหมายและแผนงาน มีการติดตามความก้าวหน้าของการทำงานและประเมินผลโดยคณะกรรมการ โดยมีเลขานุการเป็นผู้เก็บข้อมูล และรายงานคณะกรรมการ กิจกรรมที่ทำคือ มีการให้บริการนวดในรีสอร์ทอื่น โดยกลุ่มอาชีพเป็นกลุ่มที่เริ่มมีรายได้จากการให้บริการและขายสินค้า จึงเริ่มมีการบริหารภายในกลุ่มเองบ้าง ทำดอกไม้ประดิษฐ์ ผ้าบาติก ลูกประคบ ทำยาบำรุงสมุนไพร และนวดแผนโบราณ เมื่อมีรายได้จะหักร้อยละ 10 เข้าส่วนกลาง (สโมสรับ้านดิน) และอีกร้อยละ 10 เข้าหุ้นกลุ่มเพื่อใช้จ่ายและปันผลคืนสมาชิกในอนาคต

1.4.2 .กลุ่มกิจกรรมด้านท่องเที่ยว

สถานการณ์กลุ่ม กลุ่มกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเริ่มก่อตั้งเมื่อพฤศจิกายน 2549 มีสมาชิก 10 คน มีการบริหารในรูปแบบคณะกรรมการที่มาจากการเลือกตั้ง 10 คน โดยมีตำแหน่ง 4 คน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เจริญฤติก และเลขานุการ มีการกำหนดบทบาทหน้าที่กรรมการและสมาชิกในกลุ่ม โดยสมาชิกต้องรู้จักป่าที่จะจัดกิจกรรมท่องเที่ยว มีการกำหนดงานให้สมาชิกทำตามความถนัด สมาชิกมีการกำหนดเป้าหมายและแผนงานร่วมกัน ติดตามความก้าวหน้าของการทำงานและประเมินผลโดยส่วนกลางของบ้านดิน กิจกรรมที่ทำคือ สำรวจเส้นทางท่องเที่ยว จัดบอร์ดที่สโมสรับ้านดินเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว รับการอบรมการเป็นมัคคุเทศก์และนักสำรวจพันธุ์ไม้

1.4.3. กลุ่มกิจกรรมด้านเกษตรอินทรีย์

สถานการณ์กลุ่ม กลุ่มกิจกรรมด้านเกษตรอินทรีย์เริ่มก่อตั้งเมื่อพฤศจิกายน 2549 มีสมาชิก 52 คนมีทรัพย์สิน คือ 1) เครื่องปั้มน้ำ 8,000 บาท 2) ท่อพีวีซีพร้อมสปริงเกอร์12,000 บาท 3) เรือนเพาะชำ 40,000 บาท และ 4) โรงเพาะเห็ด 15,000 บาท

กลุ่มใช้โครงสร้างการบริหารของส่วนกลางบ้านดินซึ่งมีคณะกรรมการ 15 คน ประกอบด้วยตำแหน่งต่างๆ ได้แก่ ประธาน รองประธาน เจริญฤติก เลขานุการ และ กรรมการ กิจกรรมที่ทำ คือ ปรับและเตรียมพื้นที่ วางสปริงเกอร์เต็มพื้นที่ 50 แปลงๆ ละ 2 ไร่ ทำแปลงทดลองข้าวโพดทำเรือนเพาะชำและโรงเพาะ เห็ด และปลูกไม้ผลและไม้ให้ร่มเงา

1.4.4. กลุ่มกิจกรรมด้านภูมิทัศน์

สถานการณ์กลุ่ม กลุ่มกิจกรรมด้านภูมิทัศน์ เริ่มมีการก่อตั้งกลุ่มเมื่อพฤษภาคม 2549 มีสมาชิกมากกว่า 10 คน ใช้โครงสร้างการบริหารของส่วนกลางบ้านดินเป็นหลัก โดยในกลุ่มภูมิทัศน์ จัดให้มีผู้รับผิดชอบเป็นประธาน รองประธาน และเหรัญญิก รวม 3 คน กิจกรรมที่ทำคือ ปรับพื้นที่รอบ สโมสรบ้านดิน และจัดเรียงหินและปลูกต้นไม้รอบสโมสรบ้านดิน

การบริหารงานกลุ่มและเครือข่าย จากการศึกษาพบว่า กลุ่มเกษตรกรทำสวนและกลุ่ม วิชาหกิจชุมชน ต. บ้านไร่ มีการบริหารกลุ่มและเครือข่ายในประเด็นต่างๆตามตารางที่ 5.7 ดังนี้

ตารางที่ 5.7 การบริหารงานกลุ่มและเครือข่าย ของกลุ่มเกษตรกรทำสวน/กลุ่มวิชาหกิจชุมชน ต. บ้านไร่

ประเด็น	กลุ่มเกษตรกรทำสวน ต. บ้านไร่		กลุ่มวิชาหกิจชุมชน ต. บ้านไร่	
	ไม่ได้ ดำเนินการ	ดำเนินการ	ไม่ได้ ดำเนินการ	ดำเนินการ
1. การจัดองค์การ				
1.1 กำหนดโครงสร้างของกลุ่ม		*		*
1.2 เลือกคณะกรรมการดำเนินการ		*		*
1.3 กำหนดบทบาทหน้าที่ในกลุ่ม		*		*
1.4 กำหนดคุณสมบัติของสมาชิก		*		*
2. การจัดการเกี่ยวกับสมาชิก				
2.1 คัดเลือกสมาชิก		*		*
2.2 จัดสมาชิกร่วมกิจกรรมตามความสามารถ และประสบการณ์		*		*
2.3 พัฒนาสมาชิกกลุ่ม		*		*
2.4 ให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม		*		*
3. การวางแผน				
3.1 กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน		*		*
3.2 วางแผนสอดคล้องกับเป้าหมายและ วัตถุประสงค์		*		*
3.3 กำหนดแผนการดำเนินงาน	*		*	
4. การอำนวยการ				
4.1 การกำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน ตามแผน		*		*
4.2 การมอบอำนาจหน้าที่ในการทำงาน		*		*

ประเด็น	กลุ่มเกษตรกรทำสวน ต. บ้านไร่		กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ต. บ้านไร่	
	ไม่ได้ ดำเนินการ	ดำเนินการ	ไม่ได้ ดำเนินการ	ดำเนินการ
4.3 การให้คำปรึกษาแก่สมาชิก		*		*
4.4 การประสานงานและแก้ไขปัญหาในการดำเนินงาน		*		*
5. การประเมินผลองค์กร				
5.1 การดูแลและติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน	*		*	
5.2 การประเมินผลความสำเร็จของกลุ่ม	*		*	
5.3 การกำหนดผู้รับผิดชอบในการประเมินผล	*		*	
5.4 การเก็บข้อมูลผลการดำเนินงาน	*		*	
6. เครือข่าย				
6.1 การเชื่อมโยงเครือข่ายกับกลุ่มในชุมชน		*		*
6.2 การเชื่อมโยงเครือข่ายกับกลุ่มนอกชุมชน	*		*	
6.3 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้		*		*

ความเข้มแข็งของกลุ่ม จากการสนทนากลุ่ม พบว่ากลุ่มเกษตรกรทำสวนและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ต. บ้านไร่ มีระดับความเข้มแข็งของกลุ่มในประเด็นต่างๆตามตารางที่ 5. 8 ดังนี้

ตารางที่ 5.8 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้มแข็งของ กลุ่มเกษตรกรทำสวนและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ต. บ้านไร่

ประเด็น	ความคิดเห็น	
	กลุ่มเกษตรกรทำสวน ต.บ้านไร่	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ต.บ้านไร่
1. ด้านเกี่ยวกับผู้นำ	ปานกลาง	ปานกลาง
1.1 ผู้นำมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ปานกลาง	ปานกลาง
1.2 ผู้นำมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ	มาก	มาก
1.3 ผู้นำแสดงบทบาทได้อย่างเหมาะสม	ปานกลาง	ปานกลาง
1.4 ผู้นำกระจายอำนาจในการตัดสินใจ	ปานกลาง	น้อย
1.5 ผู้นำสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิก	ปานกลาง	น้อย

ประเด็น	ความคิดเห็น	
	กลุ่มเกษตรกรทำสวน ต.บ้านไร่	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ต.บ้านไร่
1.6 ผู้นำสามารถปรับวิธีการทำงานของกลุ่มให้สอดคล้องกับสถานการณ์	ปานกลาง	มาก
2.ด้านเกี่ยวกับสมาชิก	ปานกลาง	ปานกลาง
2.1 สมาชิกมีความรู้ความสามารถในการทำงานกลุ่ม	ปานกลาง	ปานกลาง
2.2 สมาชิกอุทิศตนให้กับงานและกิจกรรมของกลุ่ม	มาก	มาก
2.3 สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม	มาก	มาก
2.4 สมาชิกมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากกลุ่ม	น้อย	น้อย
2.5 สมาชิกมีส่วนร่วมในการประเมินผลกลุ่ม	น้อย	น้อย
3.ด้านเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย/วัตถุประสงค์ของกลุ่ม	ปานกลาง	ปานกลาง
3.1 มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของกลุ่มตามความต้องการของสมาชิก	ปานกลาง	ปานกลาง
3.2 ความสอดคล้องของเป้าหมายสมาชิกกับเป้าหมายกลุ่ม	ปานกลาง	ปานกลาง
3.3 จุดมุ่งหมายของกลุ่มเป็นที่ทราบและเข้าใจของสมาชิก	ปานกลาง	ปานกลาง
3.4 ความสำเร็จตามเป้าหมายของกลุ่มตอบสนองความต้องการของสมาชิก	ปานกลาง	ปานกลาง
4. ด้านเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่ม	ปานกลาง	ปานกลาง
4.1 สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบของกลุ่ม	ปานกลาง	ปานกลาง
4.2 สมาชิกทราบ/เข้าใจและบอกกฎระเบียบของกลุ่มได้อย่างถูกต้อง	ปานกลาง	ปานกลาง
4.3 กลุ่มมีการกำหนดบทบาทหน้าที่กันอย่างชัดเจน	น้อย	ปานกลาง
4.4 สมาชิกมีการสื่อสารกันทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ	มาก	มาก
4.5 สมาชิกและผู้นำมีการสื่อสารแบบสองทาง	ปานกลาง	ปานกลาง
4.6 กลุ่มสามารถแก้ปัญหาที่ยุ่ยากซับซ้อนได้	ปานกลาง	ปานกลาง
4.7 กลุ่มมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	น้อย	ปานกลาง
4.8 สมาชิกส่วนใหญ่พึงพอใจในประโยชน์ที่ได้รับ	ปานกลาง	ปานกลาง

ประเด็น	ความคิดเห็น	
	กลุ่มเกษตรกรทำสวน ต.บ้านไร่	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ต.บ้านไร่
5. ด้านการยอมรับจากภายนอก	น้อย	ปานกลาง
5.1 กลุ่มมีคนมาศึกษาดูงาน	น้อย	ปานกลาง
5.2 กลุ่มได้รับทุนจากภายนอกกลุ่ม	ปานกลาง	ปานกลาง
5.3 กลุ่มมีการประสานงาน/หรือสร้างเครือข่ายกับ ภายนอก	น้อย	ปานกลาง
ความเข้มแข็งของกลุ่มในภาพรวม	ปานกลาง	ปานกลาง

จากการศึกษาในตารางที่ 5. 7 และ 5. 8 พบว่ากลุ่มเกษตรกรทำสวนและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ต. บ้านไร่ มีการบริหารงานกลุ่มและเครือข่ายในประเด็นต่างๆ เกือบทุกประเด็น ยกเว้น การกำหนดแผนงานร่วมกัน และการติดตามและประเมินผลกลุ่ม .ในประเด็น การดูแลและติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน การประเมินผลความสำเร็จของกลุ่ม การกำหนดผู้รับผิดชอบในการประเมินผล และการเก็บข้อมูลผลการดำเนินงาน

ด้านศักยภาพของผู้นำกลุ่ม จากการศึกษาพบว่า ผู้นำกลุ่มเกษตรกรทำสวนและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ต. บ้านไร่ มีความเข้มแข็งในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 2 กลุ่ม เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อยพบว่ามีความสามารถในประเด็นต่างๆอยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกประเด็น ยกเว้นผู้นำในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ต. บ้านไร่ ที่มีระดับการกระจายอำนาจในการตัดสินใจและความสามารถสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิก อยู่ในระดับน้อย

ในด้านศักยภาพของกลุ่มและเครือข่าย จากการสนทนากลุ่ม พบว่ากลุ่มเกษตรกรทำสวนและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ต. บ้านไร่ มีความเข้มแข็งในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยสมาชิกกลุ่มอุทิศตนให้กับงานและกิจกรรมของและมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ในระดับมาก ในทางตรงกันข้ามสมาชิกมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากกลุ่มและมีส่วนร่วมในการประเมินผลกลุ่มอยู่ในระดับน้อย

5.2 ตัวชี้วัดในการพัฒนาผู้นำ การบริหารกลุ่มและเครือข่ายสู่ความเข้มแข็ง

ผลการศึกษาศาสนการณ์ของกลุ่มที่ประมวลจากการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับความเข้มแข็งของกลุ่มและเครือข่ายประกอบด้วยข้อมูลที่ได้จากจัดเวทีชุมชนเพื่อหาตัวชี้วัดในการพัฒนาผู้นำ การบริหารกลุ่มและเครือข่ายสู่ความเข้มแข็งในพื้นที่ 4 ชุมชน พบว่าพื้นที่ทั้ง 4 ชุมชน ได้ระบุตัวชี้วัดการพัฒนาในประเด็นดังกล่าว สรุปในตารางได้ดังต่อไปนี้

5.2.1 บ้านวังยาว ตำบลเที่ยงแท้ อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท

ตารางที่ 5.9 ตัวชี้วัดการพัฒนาการบริหารกลุ่มและเครือข่าย บ้านวังยาว ตำบลเที่ยงแท้ อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท

ผู้นำ	การบริหารกลุ่มและเครือข่าย							
	สมาชิก	จุดมุ่งหมาย/ วัตถุประสงค์ ของกลุ่ม	กฎระเบียบ กลุ่ม	การจัดการทุน	การทำกิจกรรม กลุ่ม	การจัดสรร ผลประโยชน์	การเชื่อมโยง/ เครือข่าย	การพัฒนาการ เรียนรู้
1.การตอบสนองความต้องการของสมาชิก 2.การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ 3. การจัดสรรผลประโยชน์แก่สมาชิก 4.การพัฒนากิจกรรมอย่างต่อเนื่อง 5. การปรับวิธีการทำงาน 6.ความสามารถในการสื่อสาร	1.การมีส่วนร่วมของสมาชิก 2.การอุทิศตนให้กลุ่ม	1. ความสอดคล้องของเป้าหมายกลุ่มกับของสมาชิก 2. ความเข้าใจในเป้าหมายของสมาชิก	1.กฎระเบียบมาจากสมาชิกกลุ่ม 2. ความชัดเจนของกฎระเบียบ 3.กฎระเบียบกลุ่มเป็นที่ยอมรับของสมาชิก	1.จำนวนทุนของกลุ่ม 2.การจัดหาทุนกลุ่ม 3.การจัดสรรทุนและการใช้ประโยชน์	1.การวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุและทางเลือกในการแก้ปัญหา 2.การทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	1. จำนวน. ผลประโยชน์ที่สมาชิกได้รับ 2. ความทั่วถึงของผลประโยชน์ที่สมาชิกได้รับ 3.การจัดสวัสดิการแก่สมาชิก	1.การจัดเวทีพูดคุยกันภายในกลุ่ม 2.การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับภายนอกกลุ่ม	1.การจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้แก่สมาชิก

5.2.2 บ้านวังยาว ตำบลวังยาว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

ตารางที่ 5.10 ตัวชี้วัดการพัฒนาการบริหารกลุ่มและเครือข่าย บ้านวังยาว ตำบลวังยาว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

ผู้นำ	การบริหารกลุ่มและเครือข่าย							
	สมาชิก	จุดมุ่งหมาย/ วัตถุประสงค์ ของกลุ่ม	กฎระเบียบกลุ่ม	การจัดการทุน	การทำกิจกรรม กลุ่ม	การจัดสรร ผลประโยชน์	การเชื่อมโยง/ เครือข่าย	การพัฒนา การเรียนรู้
1.การเป็นผู้ประสานกลุ่มย่อยของ เครือข่าย 2.การสร้างและพัฒนาทีมงาน 3.การพัฒนากิจกรรมอย่าง ต่อเนื่อง 4.การตอบสนองความต้องการ ของสมาชิก 5.การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ 6. การจัดสรรผลประโยชน์แก่ สมาชิก 7.การพัฒนากิจกรรมอย่าง ต่อเนื่อง 8. การปรับวิธีการทำงาน 9.ความสามารถในการสื่อสาร	1.การมีส่วนร่วม ของ สมาชิก 2.การอุทิศ ตนให้กลุ่ม 3.ความ สามารถใน การทำงาน กลุ่ม	1. ความ สอดคล้องของ เป้าหมายกลุ่ม กับของสมาชิก 2. ความเข้าใจ ในเป้าหมาย ของสมาชิก	1.กฎระเบียบมา จากสมาชิกกลุ่ม 2. ความชัดเจน ของกฎระเบียบ 3.กฎระเบียบ กลุ่มเป็นที่ ยอมรับของ สมาชิก	1.จำนวนทุนกลุ่ม 2.การจัดหาทุน กลุ่ม 3.การจัดสรรทุน และการใช้ ประโยชน์ 4. การมีทุนที่เป็น ภูมิปัญญาของ ชุมชน 5. การนำภูมิ ปัญญามาใช้ ประโยชน์ในกลุ่ม	1.การวิเคราะห์ ปัญหา สาเหตุ และทางเลือก ในการ แก้ปัญหา 2.การทำ กิจกรรมอย่าง ต่อเนื่อง	1. จำนวน. ผลประโยชน์ที่ สมาชิกได้รับ 2. ความทั่วถึง ของ ผลประโยชน์ที่ สมาชิกได้รับ	1.การจัดเวที พูดคุยกัน ภายในกลุ่ม 2.การ แลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสาร กับภายนอก กลุ่ม 3.การเชื่อมโยง กับกลุ่มอื่นใน ชุมชน 4.การเชื่อมโยง กับกลุ่มอื่นนอก ชุมชน	1.การจัด กิจกรรม เสริมการ เรียนรู้แก่ สมาชิก

5.2.3 ตำบลท่างาม อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

ตารางที่ 5. 11 ตัวชี้วัดการพัฒนาการบริหารกลุ่มและเครือข่ายตำบลท่างาม อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

ผู้นำ	การบริหารกลุ่มและเครือข่าย							
	สมาชิก	จุดมุ่งหมาย/ วัตถุประสงค์ ของกลุ่ม	กฎระเบียบกลุ่ม	การจัดการทุน	การทำกิจกรรม กลุ่ม	การจัดสรร ผลประโยชน์	การเชื่อมโยง/ เครือข่าย	การพัฒนา การเรียนรู้
1.การเป็นที่ปรึกษาที่ดี 1.การตอบสนองความต้องการ ของสมาชิก 2.การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ 3. การจัดสรรผลประโยชน์แก่ สมาชิก 4.การพัฒนากิจกรรมอย่าง ต่อเนื่อง 5. การปรับวิธีการทำงาน 6.ความสามารถในการสื่อสาร	1.การมีส่วนร่วม ร่วมของสมาชิก 2.การอุทิศตน ให้กลุ่ม 3.ความสามารถ ในการทำงาน กลุ่ม	1. ความ สอดคล้องของ เป้าหมายกลุ่ม กับของสมาชิก 2. ความเข้าใจ ในเป้าหมาย ของสมาชิก	1.กฎระเบียบมา จากสมาชิกกลุ่ม 2. ความชัดเจน ของกฎระเบียบ 3.กฎระเบียบ กลุ่มเป็นที่ ยอมรับของ สมาชิก	1.จำนวนทุนกลุ่ม 2.การจัดหาทุน กลุ่ม 3.การจัดสรรทุน และการใช้ ประโยชน์ 4. การมีทุนที่เป็น ภูมิปัญญาของ ชุมชน 5. การนำภูมิ ปัญญามาใช้ ประโยชน์ในกลุ่ม	1.การวิเคราะห์ ปัญหา สาเหตุ และทางเลือก ในการ แก้ปัญหา 2.การวางแผน เพื่อพัฒนา กลุ่ม 3.การทำ กิจกรรมอย่าง ต่อเนื่อง	1. จำนวน. ผลประโยชน์ที่ สมาชิกได้รับ 2. ความทั่วถึง ของ ผลประโยชน์ที่ สมาชิกได้รับ 3.การจัด สวัสดิการแก่ สมาชิก	1.การจัดเวที พูดคุยกัน ภายในกลุ่ม 2.การ แลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสาร กับภายนอก กลุ่ม 3.การเชื่อมโยง กับกลุ่มอื่นใน ชุมชน 4.การเชื่อมโยง กับกลุ่มอื่นนอก ชุมชน	1.การจัด กิจกรรม เสริมการ เรียนรู้แก่ สมาชิก

5.2.4 บ้านเทพนา ตำบลบ้านไร่ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

ตารางที่ 5.12 ตัวชี้วัดการพัฒนาการบริหารกลุ่มและเครือข่าย บ้านเทพนา ตำบลบ้านไร่ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

ผู้นำ	การบริหารกลุ่มและเครือข่าย							
	สมาชิก	จุดมุ่งหมาย/ วัตถุประสงค์ ของกลุ่ม	กฎระเบียบกลุ่ม	การจัดการทุน	การทำกิจกรรม กลุ่ม	การจัดสรร ผลประโยชน์	การเชื่อมโยง/ เครือข่าย	การพัฒนาการ เรียนรู้
1.การเป็นผู้ประสานกลุ่ม ย่อยของเครือข่าย 2. การจัดสรร ผลประโยชน์แก่สมาชิก 3. การสร้างและพัฒนา ทีมงาน 4.การจัดการการเงิน	1.การมีส่วนร่วม ของสมาชิก 2.การอุทิศตนให้ กลุ่ม 3.ความสามารถใน การทำงาน	1. ความ สอดคล้องของ เป้าหมายกลุ่ม กับของสมาชิก 2. ความเข้าใจ ในเป้าหมายของ สมาชิก	1.กฎระเบียบมา จากสมาชิกกลุ่ม 2. ความชัดเจนของ กฎระเบียบ 3.กฎระเบียบกลุ่ม เป็นที่ยอมรับของ สมาชิก	1.การจัดหาทุน กลุ่ม 2.การจัดสรรทุน และการใช้ ประโยชน์	1.การวิเคราะห์ ปัญหา สาเหตุ และทางเลือกใน การแก้ปัญหา 2.การทำ กิจกรรมอย่าง ต่อเนื่อง	1. ผลประ โยชน์ ที่สมาชิกได้รับ 2. การกระจาย ผลประโยชน์แก่ สมาชิก	1.การจัดเวที พูดคุยกันภายใน กลุ่ม 2.การ แลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสาร กับภายนอกกลุ่ม 3.การเชื่อมโยง กับกลุ่มอื่นใน ชุมชน	1.การจัด กิจกรรมเสริม การเรียนรู้แก่ สมาชิก

5.2.5 สรุปภาพรวมตัวชี้วัดในการพัฒนาผู้นำ การบริหารกลุ่มและเครือข่ายจากทั้ง 4 ชุมชน

ตารางที่ 5.13 ตัวชี้วัดการพัฒนาผู้นำ การบริหารกลุ่มและเครือข่ายสู่ความเข้มแข็งใน 4 ชุมชน

ผู้นำ	การบริหารกลุ่มและเครือข่าย							
	สมาชิก	จุดมุ่งหมาย/ วัตถุประสงค์	กฎระเบียบ กลุ่ม	การจัดการทุน	การทำกิจกรรม กลุ่ม	การจัดสรร ผลประโยชน์	การเชื่อมโยง/ เครือข่าย	การ พัฒนาการ เรียนรู้
1.ด้านบุคลิกภาพส่วนตัว 1.1 ทักษะการประกอบอาชีพ 1.2ความสามารถในการสื่อสาร 2. ด้านการบริหารงาน 2.1การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ 2.2.การจัดสรรผลประโยชน์แก่สมาชิก 2.3 การพัฒนากิจกรรมอย่างต่อเนื่อง 2.4 การปรับวิธีการทำงาน 2.5การสร้างและพัฒนาทีมงาน 2.6การจัดการการเงิน 2.7การประเมินผลกลุ่ม 3.ด้านการบริหารสังคม 3.1 การเป็นที่ปรึกษาที่ดี 3.2 การตอบสนองความต้องการของสมาชิก 3.3การเป็นผู้ประสานกลุ่มย่อยของเครือข่าย	1.การมีส่วนร่วมของสมาชิก 2.การอุทิศตนให้กลุ่ม 3.ความสามารถในการทำงาน 4.การสร้างและพัฒนาทีมงาน 5.การจัดการการเงิน 6.การประเมินผลกลุ่ม	1. ความสอดคล้องของเป้าหมายของกลุ่มกับของสมาชิก 2. ความเข้าใจในเป้าหมายของสมาชิก 3. ความเข้มแข็งของสมาชิก	1.กฎระเบียบมาจากสมาชิกกลุ่ม 2. ความชัดเจนของกฎระเบียบ 3.กฎระเบียบกลุ่มเป็นที่ยอมรับของสมาชิก	1.จำนวนทุนกลุ่ม 2.การจัดหาทุนกลุ่ม 3.การจัดสรรทุนและการใช้ประโยชน์ 4. การมีทุนที่เป็นภูมิปัญญาของชุมชน 5. การนำภูมิปัญญามาใช้ประโยชน์ในกลุ่ม	1.การวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุและทางเลือกในการแก้ปัญหา 2. การกำหนดแผนในการพัฒนากลุ่ม 3.การทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง 4.ความหลากหลายของกิจกรรม	1. ผลประโยชน์ที่สมาชิกได้รับ 2. การกระจายผลประโยชน์แก่สมาชิก 3.การจัดสวัสดิการแก่สมาชิก	1.การจัดเวทีพูดคุยกันภายในกลุ่ม 2.การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับภายนอกกลุ่ม 3.การเชื่อมโยงกับกลุ่มอื่นในชุมชน 4.การเชื่อมโยงกับกลุ่มอื่นนอกชุมชน	การจัดกิจกรรม เสริมการเรียนรู้แก่สมาชิก

จากตารางที่ 5.13 พบว่าพื้นที่ทั้ง 4 ชุมชน ได้ระบุตัวชี้วัดการพัฒนาผู้นำซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่ชุมชนเห็นว่าผู้นำควรจะต้องมีและได้รับการพัฒนาเพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งของกลุ่ม ประกอบด้วยตัวชี้วัดในการพัฒนาผู้นำ 3 ด้านด้วยกัน คือ 1.ด้านบุคลิกภาพส่วนตัว ได้แก่ ทักษะการประกอบอาชีพการเกษตรและความสามารถในการสื่อสารกับบุคคลทั่วไป 2. ด้านการบริหารงาน ประกอบด้วย ความสามารถในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจในการบริหารกลุ่ม การจัดสรรผลประโยชน์แก่สมาชิก การพัฒนากิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่อง การปรับวิธีการทำงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ การสร้างและพัฒนาทีมงาน การจัดการการเงินกลุ่ม และการประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่ม 3.ด้านการบริหารสังคม ได้แก่ การเป็นที่ปรึกษาที่ดีแก่สมาชิก การตอบสนองความต้องการของสมาชิก และการเป็นผู้ประสานกลุ่มย่อยของเครือข่าย

ส่วนการบริหารงานกลุ่มและเครือข่าวนั้น ทั้ง 4 ชุมชน ระบุว่าตัวชี้วัดที่สำคัญซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องได้รับการพัฒนาเพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งของกลุ่ม คือ 1.ตัวชี้วัดด้านสมาชิก ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการทำกิจกรรมต่างๆของกลุ่ม การอุทิศตนในการทำกิจกรรมกลุ่ม และความสามารถในการทำงานกิจกรรมของกลุ่ม 2.ตัวชี้วัดด้านจุดมุ่งหมาย/วัตถุประสงค์ของกลุ่ม ได้แก่ ความสอดคล้องของเป้าหมายกลุ่มกับของสมาชิก และความเข้าใจในเป้าหมายของสมาชิก 3.ตัวชี้วัดด้านเกี่ยวกับกฎระเบียบกลุ่ม ได้แก่ ที่มาของกฎระเบียบต้องมาจากสมาชิกกลุ่ม ความชัดเจนของกฎระเบียบ และการเป็นที่ยอมรับของกฎระเบียบกลุ่ม 4. ตัวชี้วัดด้านการจัดการทุน ประกอบด้วย จำนวนทุนที่กลุ่มมี มีการจัดหาทุนกลุ่ม การจัดสรรทุนและการใช้ประโยชน์ การมีทุนที่เป็นภูมิปัญญาของชุมชนและการนำภูมิปัญญามาใช้ประโยชน์ในกลุ่ม 5.ตัวชี้วัดด้านการทำกิจกรรมกลุ่ม ได้แก่ การวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุและทางเลือกในการแก้ปัญหา การกำหนดแผนในการพัฒนากลุ่ม การทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และความหลากหลายของกิจกรรม 6.ตัวชี้วัดด้านการจัดสรรผลประโยชน์ ได้แก่ ผลประโยชน์ที่สมาชิกได้รับ การกระจายผลประโยชน์แก่สมาชิก และการจัดสวัสดิการแก่สมาชิก 7.ตัวชี้วัดด้านการเชื่อมโยง/เครือข่าย ได้แก่ การจัดเวทีพูดคุยกันภายในกลุ่ม การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับภายนอกกลุ่ม การเชื่อมโยงกับกลุ่มอื่นในชุมชน และการเชื่อมโยงกับกลุ่มอื่นนอกชุมชน 8.ตัวชี้วัดเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้ คือ การจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้แก่สมาชิก